

PRZEGLĄD PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

(11)2026 • DOI: 10.17951/ppa.2026.11.41-56

UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

MONIKA KĘPA

monika.kepa@mail.umcs.pl

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9377-5160>

Składka członkowska w samorządzie radcowskim w orzecznictwie sądów administracyjnych. Wybrane zagadnienia

*Membership Fee in the Polish Professional Self-Government of Attorneys-
-at-Law in the Case Law of Administrative Courts: Selected Issues*

Wprowadzenie

Wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej¹. Pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana². Charakter i ponadindywidualne znaczenie czynności składających się na świadczenie pomocy

¹ Art. 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 499, ze zm.). Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych świadczenie pomocy prawnej przez radcę prawnego obejmuje w szczególności udzielanie porad i konsultacji prawnych, sporządzanie opinii prawnych, opracowywanie projektów aktów prawnych oraz występowanie przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy.

² Art. 2 ustawy o radcach prawnych.

prawnej współkształtują status zawodu radcy prawnego jako jednego z zawodów zaufania publicznego, dla których Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje możliwość ustawowego utworzenia samorządów zawodów zaufania publicznego, formułując zarazem ich funkcje³. Ustawa o radcach prawnych określa podstawowe zadania samorządu radcowskiego, wśród których znajdują się zadania o znaczeniu publicznym⁴. Stanowi ona jednocześnie, że działalność samorządu, obejmująca w szczególności wykonywanie jego zadań, finansowana jest m.in. ze składek członków tego samorządu⁵.

Przeprowadzona w opracowaniu analiza nie ma z założenia charakteru całościowego, lecz dotyczy – jak zasygnalizowano w tytule – wybranych zagadnień odnoszących się do instytucji składki członkowskiej w samorządzie radców prawnych pojawiających się w orzecznictwie sądów administracyjnych. Orzecznictwo to, z uwagi na jego merytoryczny zakres, można ująć w kilka wątków, wśród których przeplatają się publicznoprawny i wewnątrzsamorządowy zakres funkcjonowania samorządu radców prawnych.

Charakter składki członkowskiej i ustalanie jej wysokości w orzecznictwie sądów administracyjnych

Z przynależnością do samorządu zawodowego radców prawnych łączy się mający ustawowe umocowanie obowiązek ponoszenia składek członkowskich⁶. Ustawa o radcach prawnych nie stanowi *expressis verbis* o obowiązku uiszczania przez radców prawnych składek członkowskich ani nie przewiduje indywidualnego trybu ich wymierzania w drodze decyzji administracyjnej⁷. W orzecznictwie wskazuje się, że powyższy obowiązek wynika pośrednio z jednostek redakcyj-

³ Art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm.). Zob. także: P. Sarnecki, *Radca prawny jako zawód zaufania publicznego*, „Radca Prawny” 2002, nr 4–5, s. 22–28.

⁴ Art. 41 ustawy o radcach prawnych. Zob. także: S. Patyra, *Zadania samorządu radców prawnych w świetle art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2022, nr 2, s. 54 i n.

⁵ Art. 63 pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

⁶ Wyrok NSA z dnia 10 października 2023 r., II GSK 815/20, LEX nr 3642966; wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 listopada 2019 r., VI SA/Wa 1828/19, LEX nr 3014276; postanowienie WSA w Warszawie z dnia 8 stycznia 2024 r., VI SA/Wa 2880/23, LEX nr 3836433; wyrok NSA z dnia 25 września 2025 r., II GSK 393/25, LEX nr 3937489; wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1837/18, LEX nr 3338550; wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 października 2019 r., VI SA/Wa 700/19, LEX nr 2783624.

⁷ Postanowienie NSA we Wrocławiu z dnia 12 czerwca 1995 r., SA/Wr 1040/95, LEX nr 25017; postanowienie NSA w Warszawie z dnia 15 stycznia 1997 r., III SA 537/96, LEX nr 32541 – odnoszące się do składki w samorządzie adwokackim.

nych ustawy o radcach prawnych: przewidującej skutek w postaci skreślenia z listy radców prawnych w wypadku nieuiszczenia składek członkowskich za okres dłuższy niż jeden rok, przekazującej do zakresu działania Krajowej Rady Radców Prawnych (KRRP) określanie wysokości składki członkowskiej i zasad jej podziału oraz stanowiącej, że działalność samorządu jest finansowana ze składek jego członków – radców prawnych i aplikantów radcowskich⁸. Wynikający ze stosownych przepisów ustawy o radcach prawnych zindywidualizowany obowiązek opłacenia składek korporacyjnych ciąży w szczególności na wykonującym zawód radcy prawnego członku samorządu radcowskiego⁹.

W judykaturze ukształtował się ugruntowany pogląd o cywilnoprawnym charakterze składki członkowskiej w samorządzie radców prawnych¹⁰. Składki członkowskie nie mają charakteru publicznoprawnego i nie są uznawane za daninę publiczną. Ich płacenie przez radców prawnych nie jest obowiązkiem wobec państwa, lecz wobec samorządu zawodowego. Stosunek, jaki wiąże się z wykonywaniem tego obowiązku – z uwagi na jego majątkowy charakter oraz oparcie relacji między samorządem zawodowym a jego członkami na zasadzie równorzędności – jest stosunkiem cywilnoprawnym. Sprawa dotycząca należności z tytułu składki członkowskiej wynikającej z przynależności radcy prawnego do samorządu jest sprawą cywilną w rozumieniu Kodeksu postępowania cywilnego¹¹.

Analizując zagadnienie konsekwencji podatkowych uiszczenia składki członkowskiej przez inny podmiot niż zobowiązany radca prawny, sąd administracyjny

⁸ Art. 29 pkt 4a, art. 37 ust. 1 pkt 1, art. 60 pkt 11 oraz art. 63 pkt 1 ustawy o radcach prawnych. Powyższy obowiązek dotyczy także prawników zagranicznych wpisanych na właściwą listę przez radę OIRP – art. 14, art. 16 ust. 2 oraz art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. 2020, poz. 823, ze zm.); wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914; postanowienie WSA w Warszawie z dnia 8 stycznia 2024 r., VI SA/Wa 2880/23, LEX nr 3836433.

⁹ Wyrok NSA z dnia 18 kwietnia 2019 r., II FSK 1275/17, LEX nr 2694771.

¹⁰ Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914; wyrok NSA z dnia 19 marca 2024 r., III FSK 4781/21, LEX nr 3735067; wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1837/18, LEX nr 3338550; postanowienie WSA w Warszawie z dnia 8 stycznia 2024 r., VI SA/Wa 2880/23, LEX nr 3836433; wyrok NSA z dnia 5 lutego 2026 r., II GSK 1626/22, LEX nr 4030596. Zob. także: D. Antonów, *Charakter prawny składki na rzecz samorządu zawodowego radców prawnych – wybrane problemy*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2016, nr 3, s. 18.

¹¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1568, ze zm.); wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914; wyrok NSA z dnia 19 marca 2024 r., III FSK 4781/21, LEX nr 3735067; wyrok NSA z dnia 10 października 2023 r., II GSK 815/20, LEX nr 3642966; wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1837/18, LEX nr 3338550; postanowienie SN z dnia 7 lipca 1976 r., I CZ 39/76, LEX nr 2094; uchwała SN z dnia 23 października 1986 r., III PZP 63/86, LEX nr 13562; uchwała SN z dnia 20 listopada 1987 r., III PZP 42/87, LEX nr 13084; wyrok NSA z dnia 5 lutego 2026 r., II GSK 1626/22, LEX nr 4030596; wyrok NSA z dnia 25 września 2025 r., II GSK 393/25, LEX nr 3937489.

uznał, że ciężący na radcy prawnym obowiązek opłacenia składek korporacyjnych jest jednokrotny, oczywiście w danym okresie, przedziale czasowym – miesiącu. Natomiast co do zasady radca prawny może wykonywać zawód w różnych formach przewidzianych w ustawie o radcach prawnych jednocześnie, a więc np. w więcej niż jednej spółce osobowej¹².

Jak wskazano, ustawa o radcach prawnych stanowi, że określanie wysokości składki członkowskiej i zasad jej podziału należy do zakresu działania organu samorządu na szczeblu ogólnopaństwowym – KRRP¹³. Powyższe uprawnienie KRRP związane jest w orzecznictwie z okolicznością, że składki członkowskie nie są daniną publiczną, a pochodzące z nich środki służą finansowaniu działalności samorządu radców prawnych. Z tego względu ustawa upoważnia organ samorządu – KRRP – do określenia wysokości składki członkowskiej i zasad jej podziału¹⁴. W orzecznictwie sądowoadministracyjnym utrwalony jest pogląd, że uchwała organu samorządu zawodowego ustalająca wysokość składki członkowskiej stanowi ogólny akt o charakterze normatywnym skierowany do wszystkich członków samorządu, ściśle związany z członkostwem w tym samorządzie. Jest ona zaliczana do aktów normatywnych wewnątrznie obowiązujących, określających zasady organizacji i działania samorządu zawodowego radców prawnych, wydanych na podstawie upoważnienia obligatoryjnego¹⁵. Z uwagi na to, że akt ten nie ma charakteru indywidualnego, nie podlega zaskarżeniu do sądu administracyjnego¹⁶.

Ulgi w składce członkowskiej w orzecznictwie sądów administracyjnych

W związku ze składkami członkowskimi w samorządzie radcowskim pozostaje zagadnienie dopuszczalności i form przyznawania ulg w ich ponoszeniu. Ustawa o radcach prawnych nie zawiera regulacji odnoszących się do rozstrzygnięcia w przedmiocie zwolnienia od obowiązku uiszczania składek w drodze decyzji administracyjnej. Nie zawiera ona także upoważnienia dla organów samorządu

¹² Wyrok NSA z dnia 18 kwietnia 2019 r., II FSK 1275/17, LEX nr 2694771.

¹³ Art. 60 pkt 11 ustawy o radcach prawnych.

¹⁴ Wyrok NSA z dnia 10 października 2023 r., II GSK 815/20, LEX nr 3642966; wyrok NSA z dnia 9 kwietnia 2013 r., II GSK 76/12, LEX nr 1337212; wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914. Zob. także: M. Tabernačka, *Zakres wykonywania zadań publicznych przez organy samorządów zawodowych*, Wrocław 2007, s. 63.

¹⁵ M. Świstak, *Charakter prawny uchwał organów samorządu zawodowego radców prawnych w Polsce*, Lublin 2018, s. 341.

¹⁶ Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1837/18, LEX nr 3338550; postanowienie WSA w Warszawie z dnia 8 stycznia 2024 r., VI SA/Wa 2880/23, LEX nr 3836433; wyrok NSA z dnia 5 lutego 2026 r., II GSK 1626/22, LEX nr 4030596; wyrok NSA z dnia 25 września 2025 r., II GSK 393/25, LEX nr 3937489.

do wydania w tym przedmiocie aktu normatywnego o charakterze ogólnym¹⁷. Orzecznictwo stanęło na stanowisku, że wydany w tym zakresie przez organ samorządu akt prawny stanowi pozaustawowe źródło prawa, wskazując zarazem na dopuszczalność podjęcia takiej uchwały przez KRRP¹⁸.

Zawarte w uchwale nr 7/VIII/2010 KRRP z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie wysokości składki członkowskiej i składki ubezpieczeniowej, zasad ich uiszczania i podziału regulacje dotyczą różnorodnych zagadnień odnoszących się do składki członkowskiej¹⁹. Na podstawie wskazanej uchwały KRRP wyróżnia się następujące postacie przyznawania ulg w uiszczaniu składek: zwolnienie, które może mieć zarówno charakter ogólny (przesłanki zwolnienia wynikają z tej uchwały KRRP), jak i indywidualny, oraz umorzenie zaległości, rozłożenie płatności na raty i odroczenie terminu płatności. Uchwała KRRP określa, że to rada Okręgowej Izby Radców Prawnych (OIRP) posiada kompetencje i to ona może, na wniosek zobowiązanego, umorzyć w całości lub w części należności z tytułu składki członkowskiej, odroczyć jej płatność, rozłożyć ją na raty, jak również zwolnić z obowiązku uiszczania składki członkowskiej w drodze swojej uchwały²⁰. Wskazany przepis uchwały KRRP nie mieści się jednak w zakresie upoważnienia ustawowego. Nie może zatem stanowić normy prawa materialnego, w oparciu o którą członek samorządu zawodowego może dochodzić swoich praw w postępowaniu sądownoadministracyjnym. Kontrola aktu przez sąd administracyjny możliwa jest wówczas, gdy istnieje związek między normą powszechnie obowiązującego prawa materialnego a sytuacją prawną konkretnego podmiotu prawa, polegający na tym, że akt stosowania tej normy może mieć wpływ na sytuację tego podmiotu w zakresie prawa materialnego²¹.

Uchwała rady OIRP w sprawie umorzenia należności z tytułu składek członkowskich nie jest aktem indywidualnym prawa powszechnie obowiązującego, tylko uchwałą organu samorządu zawodowego radców prawnych mającą wyłącznie wymiar wewnętrzny, korporacyjny. Uchwała taka nie jest uchwałą z zakresu administracji publicznej, dotyczy bowiem sprawy wewnątrzorganizacyjnej samorządu zawodowego związanej ściśle z członkostwem w samorządzie radców prawnych i obowiązkami członka wobec własnej korporacji. Nie może tego zmienić także to,

¹⁷ Postanowienie NSA we Wrocławiu z dnia 12 czerwca 1995 r., SA/Wr 1040/95, LEX nr 25017.

¹⁸ Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914.

¹⁹ Uchwała nr 782/XI/2022 Prezydium KRRP z dnia 9 listopada 2022 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie wysokości składki członkowskiej i składki ubezpieczeniowej, zasad ich uiszczania i podziału. Zob. także: M. Kępa, *Gospodarka finansowa samorządu radców prawnych – charakterystyka i propozycja klasyfikacji regulacji ustawowych*, „Przegląd Prawa Administracyjnego” 2022, vol. 5, s. 60.

²⁰ § 8 ust. 2 oraz § 10 uchwały nr 7/VIII/2010 KRRP.

²¹ Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914; wyrok NSA w Warszawie z dnia 2 czerwca 1998 r., IV SA 2164/97, LEX nr 43262.

że podstawą jej podjęcia jest dyskrecjonalność decyzji rady OIRP poprzez użycie słowa „może”. Uchwała rady OIRP oparta jest na pozaustawowym źródle prawa, tj. uchwale nr 7/VIII/2010 KRRP, która tylko w pewnej mierze jest skonkretyzowana, jeśli chodzi o zasady umarzania składek członkowskich, co w świetle podniesionych wyżej okoliczności definitywnie przesądza o tym, że uchwała taka ma wybitnie korporacyjny charakter. Dotyczy ona bowiem bezpośrednio kwestii związanej z umorzeniem składek członkowskich, które mają charakter cywilnoprawny. Unieemożliwia to dokonanie kontroli uchwały organu OIRP poza strukturą samorządu zawodowego, tj. w postępowaniu przed sądem administracyjnym²². Dominuje pogląd, będący konsekwencją wcześniej przyjętego, że uchwała w przedmiocie przyznania ulgi w składce członkowskiej nie jest sprawą administracyjną, lecz sprawą o charakterze cywilnym i w konsekwencji brak jest możliwości wniesienia odwołania do sądu administracyjnego. Ustawodawca nie wprowadził prawa do zaskarżenia do sądu administracyjnego każdej uchwały organu samorządu zawodowego, lecz tylko takiej, która została podjęta w sprawach z zakresu administracji publicznej. Nie podlegają natomiast zaskarżeniu do sądu administracyjnego uchwały podejmowane przez organy samorządu zawodowego na podstawie regulaminów normujących sprawy wewnętrzne tego samorządu, których uchwalenie dopuszcza ustawa o radcach prawnych. W tym zakresie samorząd dysponuje pełną dyskrecjonalnością podejmowanych rozstrzygnięć i mogą być one kontrolowane ewentualnie w trybie instancyjnym w ramach organów samorządu. Wynika to z okoliczności, że źródłem dyskrecjonalności powierzonej organom samorządu w ramach tych materii nie jest władztwo państwowe (administracyjne), lecz wola zrzeszonych w ramach samorządu zawodowego osób, które – działając w granicach przyznanej przez ustawę swobody – wyposażyły powołane przez siebie organy samorządowe w określone kompetencje władcze. Jakkolwiek akty te wpływają na sytuację członka samorządu zawodowego, to nie stanowią one aktów indywidualnych prawa powszechnie obowiązującego podlegających kontroli sądownoadministracyjnej²³. Naczelny Sąd Administracyjny przychyła się do poglądu o niedopuszczalności wniesienia odwołania od rozstrzygnięcia – uchwały rady OIRP w sprawie umorzenia składek członkowskich – do Prezydium KRRP w związku z cywilnoprawnym charakterem jej przedmiotu²⁴.

²² Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914; wyrok NSA z dnia 25 września 2025 r., II GSK 393/25, LEX nr 3937489; wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1837/18, LEX nr 3338550.

²³ Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1837/18, LEX nr 3338550; wyrok NSA z dnia 25 września 2025 r., II GSK 393/25, LEX nr 3937489; wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914; postanowienie WSA w Warszawie z dnia 8 stycznia 2024 r., VI SA/Wa 2880/23, LEX nr 3836433.

²⁴ Wyrok NSA z dnia 5 lutego 2026 r., II GSK 1626/22, LEX nr 4030596.

W odniesieniu do tego zagadnienia istnieją jednak orzeczenia przyjmujące, że sprawa dotycząca umorzenia składek członkowskich jest indywidualną sprawą z zakresu administracji publicznej. Wskazuje się, że do postępowania zainicjowanego wnioskiem o umorzenie należności z tytułu składki członkowskiej ma zastosowanie konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania. W konsekwencji istnieje dopuszczalność wniesienia odwołania do Prezydium KRRP od uchwały rady OIRP w przedmiocie umorzenia należności z tytułu składki członkowskiej²⁵. Orzecznictwo argumentuje, że uchwała rady OIRP jest jednostronnym i władczym rozstrzygnięciem skierowanym do oznaczonego podmiotu, wydanym przez organ samorządu zawodowego działający jako organ administracji publicznej w celu załatwienia sprawy indywidualnej. W konsekwencji uznaje się, że uchwała taka podlega również zaskarżeniu do sądu administracyjnego²⁶.

Skutki nieuiszczania składki członkowskiej w orzecznictwie sądów administracyjnych

Nieuiszczanie składek członkowskich przez osoby zrzeszone w samorządzie radcowskim wiąże się ze zróżnicowanymi skutkami. Są one przewidziane w ustawie o radcach prawnych, a także w uchwałach organów samorządu radcowskiego, co wpływa na odnoszące się do nich orzecznictwo sądów administracyjnych.

Ustawa o radcach prawnych stanowi, że skreślenie z listy radców prawnych następuje w wypadku nieuiszczania składek członkowskich za okres dłuższy niż jeden rok²⁷. Sprawy dotyczące nałożenia sankcji w postaci skreślenia z listy radców prawnych w wypadku nieuiszczania składek członkowskich są tego rodzaju, że zarówno organy samorządowe, jak i Minister Sprawiedliwości obowiązani są do szczególnie wnikliwej analizy sprawy i odzwierciedlenia w uzasadnieniu podejmowanych rozstrzygnięć zarówno stanu faktycznego, z uwzględnieniem wszystkich jego elementów i ich znaczenia dla sprawy, jak i przesłanek rozstrzygnięcia. Konieczne jest precyzyjne odzwierciedlenie w uzasadnieniu podejmowanych rozstrzygnięć ustaleń faktycznych z dokładnym wskazaniem okresu, za który zarzucane jest zaniechanie płacenia składek członkowskich, z dokonaniem subsumpcji tego stanu faktycznego do dyspozycji właściwej jednostki redakcyj-

²⁵ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 lutego 2010 r., VI SA/Wa 421/09, LEX nr 650643; wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 lutego 2016 r., VI SA/Wa 2184/17, LEX nr 2945756; wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 lipca 2021 r., VI SA/Wa 1058/21, LEX nr 3312126.

²⁶ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 czerwca 2019 r., VI SA/Wa 536/19, LEX nr 2944682; wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 lutego 2016 r., VI SA/Wa 2184/17, LEX nr 2945756.

²⁷ Art. 29 ust. 4a oraz art. 37 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 29 ust. 4a ustawy o radcach prawnych.

nej ustawy o radcach prawnych²⁸. Skreślenie z listy radców prawnych następuje w przypadku nieuiszczenia składek członkowskich za okres dłuższy niż jeden rok, co jest samoistną przesłanką podlegającą badaniu w postępowaniu o skreślenie z listy radców prawnych, niezależną od sytuacji materialnej zobowiązanego. Wystąpienie tej przesłanki obliguje radę OIRP do podjęcia uchwały o skreśleniu z listy radców prawnych. Uchwały organów w powyższym zakresie mają charakter uchwały związanej, tj. w razie wystąpienia przesłanki określonej tym przepisem organ nie może podjąć innego rozstrzygnięcia niż uchwały o skreśleniu z listy radców prawnych²⁹.

Postępowanie, jakie prowadzi Minister Sprawiedliwości na skutek wniesienia odwołania od uchwały Prezydium KRRP w sprawie skreślenia z listy radców prawnych z tytułu nieuiszczenia składek członkowskich, podlega procedurze określonej przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego, w tym zasadami ogólnymi postępowania administracyjnego. Jedną z naczelnych zasad postępowania jest zasada dochodzenia prawdy obiektywnej, nakładająca na organy prowadzące postępowanie obowiązek wszechstronnego zbadania sprawy pod względem faktycznym i prawnym. Zasadę tę realizuje szereg przepisów szczegółowych, a zwłaszcza przepisy o postępowaniu dowodowym. Nakładają one na organ obowiązek wyczerpującego zebrania, rozpatrzenia i oceny całego materiału dowodowego. Jedynie na podstawie całokształtu materiału dowodowego organ może ocenić, czy dana okoliczność została udowodniona³⁰.

Rada OIRP podejmuje uchwałę w sprawie skreślenia z listy radców prawnych w terminie 30 dni od powzięcia wiadomości o zaistnieniu zdarzenia stanowiącego przesłankę skreślenia³¹. Wskazany ustawowy termin ma charakter porządkowy (instrukcyjny). Celem takich przepisów jest nałożenie obowiązku szybkiego działania organu i podejmowanie rozstrzygnięć w określonym terminie, ale przekroczenie tego terminu nie pozbawia organu kompetencji do wydania rozstrzygnięcia. Uchybienie temu terminowi nie stanowi zatem o wadliwości uchwały w przedmiocie skreślenia z listy radców prawnych³².

²⁸ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 marca 2014 r., VI SA/Wa 1896/13, LEX nr 1468341.

²⁹ Wyrok NSA z dnia 10 października 2023 r., II GSK 815/20, LEX nr 3642966; wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 listopada 2019 r., VI SA/Wa 1828/19, LEX nr 3014276; wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 października 2019 r., VI SA/Wa 700/19, LEX nr 2783624. Tak Z. Klatka, *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 264; R. Stankiewicz, [w:] *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, red. T. Scheffler, Warszawa 2022, s. 518–519.

³⁰ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 marca 2014 r., VI SA/Wa 1896/13, LEX nr 1468341.

³¹ Art. 29¹ ustawy o radcach prawnych.

³² Wyrok NSA z dnia 10 października 2023 r., II GSK 815/20, LEX nr 3642966; wyrok NSA z dnia 9 kwietnia 2013 r., II GSK 76/12, LEX nr 1337212; wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 listopada 2019 r., VI SA/Wa 1828/19, LEX nr 3014276; wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 marca 2014 r., VI SA/Wa 1896/13, LEX nr 1468341.

Sądy administracyjne rozpatrywały także dopuszczalność i tryb dochodzenia należności z tytułu składek członkowskich, opierając swoje rozstrzygnięcia na charakterze samej składki. Oświadczenie bądź wezwanie przez radę OIRP do uiszczenia składki członkowskiej na rzecz samorządu zawodowego nie jest decyzją administracyjną w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego i nie podlega zaskarżeniu do sądu³³. Składka członkowska na rzecz samorządu radców prawnych nie jest również świadczeniem, które podlega egzekucji administracyjnej. Przepisy ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji nie przewidują dopuszczalności ściągania w tym trybie należności z tytułu składek członkowskich w samorządzie zawodowym³⁴. Obowiązek uiszczenia przez radcę prawnego składki członkowskiej na rzecz zrzeszającego go samorządu nie podlega zatem kontroli sądów administracyjnych³⁵. Należność z tytułu składek członkowskich jest należnością cywilnoprawną, której organy samorządu radców prawnych mogą dochodzić w celu wyegzekwowania od radcy prawnego w postępowaniu sądowym³⁶.

Sąd administracyjny stwierdził, że podstawa kompetencyjna wynikająca z ustawy o radcach prawnych dotycząca zasad wyznaczania radców prawnych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz sposób jej wykonania w uchwale nr 97/IX/2015 KRRP z dnia 11 września 2015 r. w sprawie Regulaminu wyznaczania radców prawnych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i dokumentowania tej pomocy nie budzą wątpliwości co do zgodności z Konstytucją RP³⁷. Wskazano, że uchwała ta ma charakter ściśle wykonawczy i organizacyjny względem unormowań ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w takim zakresie, w jakim unormowania te dotyczą uprawnień i obowiązków radców prawnych jako członków samorządu zawodowego³⁸. W uchwale nr 97/IX/2015 KRRP określone są zasady wyznaczania radców prawnych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, w tym enumeratywnie wymienione zostały bezwzględne przesłan-

³³ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2025, poz. 1691, ze zm.); postanowienie NSA we Wrocławiu z dnia 12 czerwca 1995 r., SA/Wr 1040/95, LEX nr 25017.

³⁴ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. 2026, poz. 268, ze zm.). Zob. także: M. Świstak, *op. cit.*, s. 324.

³⁵ Postanowienie NSA we Wrocławiu z dnia 12 czerwca 1995 r., SA/Wr 1040/95, LEX nr 25017.

³⁶ Wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1837/18, LEX nr 3338550; wyrok NSA z dnia 12 kwietnia 2022 r., II GSK 1209/19, LEX nr 3338914.

³⁷ Art. 60 pkt 8 lit. g ustawy o radcach prawnych; uchwała nr 1460/XI/2024 Prezydium KRRP z dnia 5 listopada 2024 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Regulaminu wyznaczania radców prawnych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i dokumentowania tej pomocy; wyrok NSA z dnia 26 maja 2023 r., II GSK 1078/22, LEX nr 3578976.

³⁸ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (t.j. Dz.U. 2026, poz. 44, ze zm.).

ki uniemożliwiający wyznaczenie radcy prawnego do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej. Wśród nich jest m.in. zaleganie z opłatami z tytułu składek członkowskich w dniu składania deklaracji³⁹. Z przesłanki tej, warunkującej dopuszczalność wyznaczenia radcy prawnego do udzielania przez niego nieodpłatnej pomocy prawnej, aplikujący do tego radca prawny jest w stanie „rozliczyć się” tylko w radzie, w której uzyskał wpis na listę radców prawnych i tylko ta rada może te warunki sprawdzić⁴⁰. Wynika z tego uznanie przez sądownictwo administracyjne kompetencji organu samorządu – KRRP – do określania zasad wyznaczania radców prawnych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, w tym uzależnienia wyznaczania radcy od niezalegania z płatnościami z tytułu składek członkowskich⁴¹.

Zagadnienie niewywiązywania się z obowiązku uiszczania składki członkowskiej było rozpatrywane przez sądy administracyjne w kontekście dawania rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu radcy prawnego. Przesłanka rękojmi należytego wykonywania zawodu radcy prawnego jest określana jako zespół osobistych cech charakteru i zachowań składających się na wizerunek osoby zaufania publicznego, na której nie ciążyą żadne zarzuty podważające jej wiarygodność. Odnosi się więc do ujmowanych całościowo zachowań zarówno w sferze zawodowej, jak i prywatnej, które składają się na etyczno-moralny wizerunek osoby zamierzającej wykonywać zawód radcy prawnego. O rękojmi należytego wykonywania zawodu decyduje suma dotychczasowych zachowań kandydata, która pozwala na ocenę z punktu widzenia jego obiektywnie istniejących warunkowań osobistych. Wieloletnie nieopłacanie składek członkowskich świadczy o braku rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu radcy prawnego⁴². Jednocześnie wskazuje się, że charakteru oceny postawy radcy prawnego jako członka samorządu radców prawnych nie może zastąpić zdawkowe odniesienie się do zakresu regulowania przez niego spoczywających na nim zobowiązań finansowych w stosunku do samorządu zawodowego⁴³. Przesłanka nieskazitelnego charakteru i dawania swoim zachowaniem rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu

³⁹ § 5 pkt 4 uchwały nr 97/IX/2015 KRRP.

⁴⁰ Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2022 r., III SA/Wr 780/20, LEX nr 3448594; wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 26 kwietnia 2023 r., III SA/Wr 63/22, LEX nr 3568435; wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 13 maja 2021 r., IV SA/Wr 41/21, LEX nr 3206250; wyrok NSA z dnia 16 listopada 2021 r., II GSK 2046/21, LEX nr 3291724.

⁴¹ Wyrok NSA z dnia 26 maja 2023 r., II GSK 1078/22, LEX nr 3578976; wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2022 r., III SA/Wr 780/20, LEX nr 3448594.

⁴² Wyrok NSA z dnia 1 lipca 2021 r., II GSK 1248/18, LEX nr 3218176; wyrok WSA w Warszawie z dnia 17 marca 2017 r., VI SA/Wa 2114/16, LEX nr 2441477; wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 marca 2017 r., II SA/Wa 1737/16, LEX nr 2279330.

⁴³ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 20 marca 2015 r., VI SA/Wa 2215/14, LEX nr 1729365.

ma zastosowanie także do osób wnioskujących o ponowny wpis po skreśleniu z listy radców prawnych w związku z nieuiszczaniem składek członkowskich⁴⁴.

Inne zagadnienia związane ze składkami członkowskimi w orzecznictwie sądów administracyjnych

Sądownictwo administracyjne wielokrotnie rozpatrywało zagadnienie dopuszczalności uwzględnienia – jako kosztów uzyskania przychodu – wydatków w postaci składek członkowskich na rzecz samorządu radcowskiego poniesionych w trakcie trwania aplikacji radcowskiej, a więc przed rozpoczęciem wykonywania zawodu radcy prawnego. W tym zakresie ukształtowały się dwie linie orzecznicze.

Z jednej strony wskazano, że wydatki poniesione na odpłatną aplikację radcowską przed rozpoczęciem wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej w celu uzyskania uprawnień do wykonywania zawodu radcy prawnego spełniają definicję kosztów uzyskania przychodów, gdyż są bezpośrednio związane i niezbędne do prowadzenia tej działalności gospodarczej, warunkując jej prowadzenie. Poniesienie takich wydatków jest więc niezbędne dla rozpoczęcia zarobkowej działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług prawniczych w ramach kancelarii radcy prawnego. Celem takiej działalności gospodarczej jest osiągnięcie przychodu, gdyż działalność ta ma charakter zarobkowy⁴⁵. Odbycie aplikacji radcowskiej jest niezbędne i konieczne do wykonywania zawodu radcy prawnego oraz łączy się z wydatkami. Tym samym wydatki te pozostają w związku przyczynowo-skutkowym z osiąganym przychodem w ramach prowadzenia działalności gospodarczej, gdyż są związane z nabywaniem umiejętności i wiedzy potrzebnych do prowadzenia określonej działalności gospodarczej. Wydatki te mają charakter kosztów specjalistycznego szkolenia zawodowego, niezbędnego dla osiągnięcia tytułu radcy prawnego i świadczenia usług prawniczych w ramach kancelarii⁴⁶.

⁴⁴ Art. 29² ust. 1 ustawy o radcach prawnych; wyrok NSA z dnia 17 listopada 2017 r., II GSK 447/16, LEX nr 2430732.

⁴⁵ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 24 kwietnia 2014 r., I SA/Gd 345/14, LEX nr 1469724; wyrok WSA w Gdańsku z dnia 2 lipca 2014 r., I SA/Gd 348/14, LEX nr 1499875; wyrok WSA w Łodzi z dnia 4 kwietnia 2014 r., I SA/Łd 122/13, LEX nr 1303788; wyrok WSA w Gdańsku z dnia 14 maja 2014 r., I SA/Gd 416/14, LEX nr 1464748.

⁴⁶ Wyrok WSA w Krakowie z dnia 26 sierpnia 2016 r., I SA/Kr 1081/14, LEX nr 1508938; wyrok WSA w Łodzi z dnia 26 marca 2014 r., I SA/Łd 48/14, LEX nr 1522404; wyrok WSA w Gdańsku z dnia 15 stycznia 2014 r., I SA/Gd 1448/13, LEX nr 1429952. Zob. także: D. Antonów, *Wydatki związane z uzyskaniem i zachowaniem uprawnień do wykonywania zawodu radcy prawnego jako koszty uzyskania przychodu*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2014, nr 1, s. 23–42.

Odmienne argumentowano w drugiej linii orzeczniczej, uznając, że wydatków poniesionych na aplikację radcowską, w tym z tytułu składek członkowskich w charakterze aplikanta, które poprzedzały datę rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, nie można zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów z działalności gospodarczej prowadzonej przez radcę prawnego⁴⁷. Wskazywano, że związek pomiędzy wydatkami poniesionymi na aplikację radcowską a przychodem osiągniętym w wyniku wykonywania zawodu radcy prawnego jest zbyt odległy i warunkowy, aby mógł spełniać wymogi do odliczenia od przychodu jako koszt⁴⁸. Trudno dostrzec związek pomiędzy wydatkami poniesionymi na aplikację radcowską a konkretnym przychodem, jaki prawdopodobnie będzie uzyskany dzięki świadczonym usługom prawniczym. Poniesione wydatki przede wszystkim wykazują związek przyczynowy z uzyskaniem odpowiednich kwalifikacji zawodowych przez daną osobę fizyczną. Kryterium celowości nie wyznacza w sposób ostry granicy pozwalającej odróżnić wydatki, które można uznać za koszty uzyskania przychodów, od tych, które już nimi nie są. Niemniej kryterium to nie może służyć rekonstruowaniu otwartego ciągu zdarzeń, które poprzedziły uzyskanie przychodów, a równocześnie były niezbędne do ich osiągnięcia, tworząc w ten sposób niekończący się ciąg przyczynowo-skutkowy⁴⁹. Wydatki poniesione przed rozpoczęciem działalności gospodarczej nie mogą zostać uznane za poniesione w celu zachowania lub zabezpieczenia źródła przychodów, ponieważ ono jeszcze nie istnieje. Wydatki poniesione w czasie aplikacji, w tym składki na rzecz samorządu, mają charakter osobisty i służą wyłącznie zdobyciu kwalifikacji zawodowych, a co za tym idzie nie można uznać ich za koszt uzyskania przychodów z działalności gospodarczej⁵⁰. Celem poniesienia wydatków na aplikację radcowską było zdobycie wiedzy i umiejętności oraz należyte przygotowanie do wykonywania zawodu poprzez uzyskanie tytułu radcy prawnego, a nie osiągnięcie przychodów z konkretnego źródła, jakim jest działalność gospodarcza. W konsekwencji poniesione wydatki nie są uznawane za koszty uzyskania przychodów⁵¹.

⁴⁷ Wyrok NSA z dnia 22 lipca 2015 r., II FSK 3991/14, LEX nr 1768001; wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 19 lutego 2014 r., I SA/Bd 99/14, LEX nr 1457263; wyrok NSA z dnia 17 sierpnia 2016 r., II FSK 1959/14, LEX nr 2118958.

⁴⁸ Wyrok NSA z dnia 20 października 2016 r., II FSK 2745/14, LEX nr 2168491.

⁴⁹ Wyrok NSA z dnia 22 lipca 2015 r., II FSK 3991/14, LEX nr 1768001; wyrok WSA w Opolu z dnia 11 grudnia 2013 r., I SA/Op 718/13, LEX nr 1406156; wyrok NSA z dnia 21 lipca 2015 r., II FSK 3505/14, LEX nr 1783689.

⁵⁰ Wyrok NSA z dnia 27 października 2016 r., II FSK 2796/14, LEX nr 2168498; wyrok NSA z dnia 20 października 2016 r., II FSK 2745/14, LEX nr 2168491; wyrok NSA z dnia 21 kwietnia 2015 r., II FSK 771/13, LEX nr 1710235; wyrok NSA z dnia 9 lipca 2015 r., II FSK 2282/14, LEX nr 1774273.

⁵¹ Wyrok WSA w Opolu z dnia 12 marca 2014 r., I SA/Op 70/14, LEX nr 1446835; wyrok NSA z dnia 8 lipca 2015 r., II FSK 1882/14, LEX nr 1767964; wyrok NSA z dnia 3 lipca 2015 r., II FSK

Jak wskazano, zagadnienie dopuszczalności uwzględnienia wydatków poniesionych w toku aplikacji radcowskiej było różnie rozstrzygane przez wojewódzkie sądy administracyjne. Jednak w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego wypracowano jednolite stanowisko, zgodnie z którym wydatków poniesionych na aplikację radcowską nie można zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów z działalności gospodarczej prowadzonej przez radcę prawnego.

Orzecznictwo sądów administracyjnych dotyczy także innego aspektu odnoszącego się do składek członkowskich w zakresie powiązanych z nimi skutków podatkowych. Składki członkowskie uiszczane nie przez radcę prawnego, lecz opłacone przez inny podmiot – spółkę komandytowo-akcyjną, w ramach której dany radca prawny wykonuje zawód polegający na świadczeniu pomocy prawnej, stanowią dla tej osoby fizycznej nieodpłatne świadczenie⁵². Sfinansowanie składki przez spółkę osobową przynosi danemu radcy prawnemu korzyść w postaci uniknięcia wydatku, który musiałby ponieść. Podatkiem dochodowym od osób fizycznych objęte są wszystkie zdarzenia, które powodują powstanie u podatnika konkretnej korzyści o wymiarze finansowym, majątkowym, gdyż prowadzą do zwiększenia aktywów albo pozwalają uniknąć poniesienia wydatku. Nie jest przy tym istotne źródło tej korzyści. Może być ono związane z działaniem zarówno innej osoby, jak i samego podatnika. Tym samym przychód wystąpi w każdym przypadku powodującym przyrost majątku lub zmniejszenie wydatków. W razie uiszczania składki przez inny podmiot niż zobowiązana osoba uzyskuje ona realną korzyść stanowiącą nieodpłatne świadczenie w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych⁵³. W takiej sytuacji dochodzi do nieekwiwalentnego przesunięcia majątkowego pomiędzy daną spółką osobową a jej wspólnikiem będącym osobą fizyczną, które należy rozpatrywać w kategorii przychodów z tytułu nieodpłatnych świadczeń. Jeżeli zatem inny podmiot pokryje za radcę prawnego koszty związane z wykonaniem powyższych obowiązków, to po stronie tego radcy prawnego powstaje przychód z tytułu nieodpłatnego świadczenia, jako że beneficjent takiego świadczenia doznał majątkowego przysporzenia poprzez zaoszczędzenie wydatków z własnego majątku⁵⁴.

Przywołując argumentację przedstawioną przez organy samorządu radcowskiego i opierając na niej rozstrzygnięcie, sądy administracyjne zaakceptowały stanowisko, że w związku z finansowaniem działalności samorządu wykonującego

2140/13, LEX nr 1795648; wyrok NSA z dnia 7 lipca 2015 r., II FSK 2829/14, LEX nr 1783676; wyrok NSA z dnia 7 lipca 2015 r., II FSK 1343/14, LEX nr 1783540.

⁵² Wyrok NSA z dnia 7 lipca 2015 r., II FSK 2829/14, LEX nr 1783676.

⁵³ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. 2025, poz. 163, ze zm.); wyrok WSA w Warszawie z dnia 19 grudnia 2016 r., III SA/Wa 2627/15, LEX nr 2195793.

⁵⁴ Wyrok NSA z dnia 18 kwietnia 2019 r., II FSK 1275/17, LEX nr 2694771.

zadania o charakterze publicznym ze składek członkowskich informację o ich wydatkowaniu nie mają waloru danych stanowiących informację publiczną⁵⁵. Samorząd zawodowy nie jest bowiem organem publicznym – organem państwa, którego niemal wszystkie działania w zasadzie mają charakter publiczny i są związane z wydatkowaniem środków publicznych⁵⁶.

Zakończenie

W opracowaniu dokonano analizy orzecznictwa sądów administracyjnych odnoszącego się do składki członkowskiej w samorządzie radców prawnych. Zagadnienie składki członkowskiej jest – jak wskazano – w istocie jedynie wzmiankowane w ustawie o radcach prawnych. Ustawa ta przewiduje obowiązek, choć niewyrażony wprost, ponoszenia składki oraz najsurowszą konsekwencję powiązaną z jego niewypełnieniem – utratę uprawnień do wykonywania zawodu radcy prawnego w związku ze skreśleniem z listy radców prawnych. W pozostałym zakresie zagadnienia dotyczące składki pozostawione zostały kompetencji organów samorządu radców prawnych, co odpowiada istocie samorządności⁵⁷. Powyższe rozwiązanie należy uznać za trafne. Tym donioślejsze jawią się wypowiedzi judykatury odnoszące się do zróżnicowanych aspektów dotyczących składki członkowskiej w samorządzie radców prawnych. Znaczna liczba rozstrzygnięć powiązanych ze składkami członkowskimi w samorządzie radcowskim wskazuje na istotność i aktualność tej instytucji w wymiarze praktycznym, a zapadające w tożsamych stanach faktycznych odmienne rozstrzygnięcia wskazują na potrzebę dalszego badania tych zagadnień. Widoczne jest powiązanie władztwa publicznoprawnego realizowanego przez samorząd zawodowy z aspektami składającymi się na płaszczyznę wewnątrzorganizacyjną relacji – samorząd a tworzące go osoby. Wydawane przez sądy administracyjne rozstrzygnięcia dotyczą indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej, zapadłych na skutek wniesienia skargi lub skargi kasacyjnej. Zarazem w ujęciu ogólniejszym należy zaakcentować wagę i znaczenie argumentacji zawartej w uzasadnieniach

⁵⁵ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. 2022, poz. 902, ze zm.). Na temat finansowania samorządu radców prawnych zob. szerzej: M. Karcz-Kaczmarek, *Wykonywanie funkcji administracji publicznej przez samorząd radców prawnych*, Warszawa 2017, s. 57–63.

⁵⁶ Wyrok NSA z dnia 9 sierpnia 2017 r., I OSK 3212/15, LEX nr 2380239; wyrok WSA w Warszawie z dnia 3 czerwca 2015 r., II SAB/Wa 573/15, LEX nr 1819283.

⁵⁷ M. Kępa, *Essence of Self-Governance Illustrated with an Example of the Professional Self-Government Body of Legal Counsels (in Poland)*, "Lex Localis – Journal of Local Self-Government" 2021, vol. 19(4), s. 893–919.

sądów administracyjnych⁵⁸. Powyższe odnosi się w szczególności do charakteru samej składki członkowskiej, który jest złożony, a także do niewywiązywania się z obowiązku jej uiszczenia jako samodzielnej przesłanki skreślenia z listy radców prawnych czy też do powiązanych ze składką skutków podatkowych.

Bibliografia

- Antonów D., *Charakter prawny składki na rzecz samorządu zawodowego radców prawnych – wybrane problemy*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2016, nr 3.
- Antonów D., *Wydatki związane z uzyskaniem i zachowaniem uprawnień do wykonywania zawodu radcy prawnego jako koszty uzyskania przychodu*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2014, nr 1.
- Karcz-Kaczmarek M., *Wykonywanie funkcji administracji publicznej przez samorząd radców prawnych*, Warszawa 2017.
- Kępa M., *Essence of Self-Governance Illustrated with an Example of the Professional Self-Government Body of Legal Counsels (in Poland)*, „Lex Localis – Journal of Local Self-Government” 2021, vol. 19(4), DOI: [https://doi.org/10.4335/19.3.893-919\(2021\)](https://doi.org/10.4335/19.3.893-919(2021)).
- Kępa M., *Gospodarka finansowa samorządu radców prawnych – charakterystyka i propozycja klasyfikacji regulacji ustawowych*, „Przegląd Prawa Administracyjnego” 2022, vol. 5, DOI: <https://doi.org/10.17951/ppa.2022.5.53-66>.
- Klatka Z., *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 1999.
- Patyra S., *Zadania samorządu radców prawnych w świetle art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Radca Prawny. Zeszyty Naukowe” 2022, nr 2, DOI: <https://doi.org/10.4467/23921943RP.22.016.16879>.
- Rzucidło I., *Uzasadnienie orzeczenia sądowego. Ujęcie teoretyczne i poglądy orzecznictwa*, Warszawa 2020.
- Sarnecki P., *Radca prawny jako zawód zaufania publicznego*, „Radca Prawny” 2002, nr 4–5.
- Stankiewicz R., [w:] *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, red. T. Scheffler, Warszawa 2022.
- Świstak M., *Charakter prawny uchwał organów samorządu zawodowego radców prawnych w Polsce*, Lublin 2018.
- Tabernacka M., *Zakres wykonywania zadań publicznych przez organy samorządów zawodowych*, Wrocław 2007.

Abstract: Membership of the Polish professional self-government of attorneys-at-law (referred also to as legal advisers) entails a statutory obligation to pay a membership fee. This obligation is not directly expressed but is implied from the provisions of the Attorneys-at-Law Act. The issue of membership fees in the self-government of attorneys-at-law has repeatedly been examined in the case law of the administrative courts. Administrative courts have analysed varied issues relating to membership fees in the self-government of attorneys-at-law, including their legal nature, the determination of their amount, and

⁵⁸ Por. I. Rzucidło, *Uzasadnienie orzeczenia sądowego. Ujęcie teoretyczne i poglądy orzecznictwa*, Warszawa 2020, s. 67 i n., 226 i n.

the granting of exemptions from payment. The courts' considerations have also encompassed, i.a., the consequences of failure to pay membership fees, including striking off the person concerned from the register of attorneys-at-law, as well as the admissibility and procedure for claiming outstanding fees. Administrative courts have also examined issues relating to various aspects of the taxation sphere related to membership fees in the self-government of attorneys-at-law, including the admissibility of deducting fees incurred during the attorney-at-law training period as tax-deductible expenses. Through their rulings, administrative courts exert a significant influence on the activities of the bodies of the self-government of attorneys-at-law and on its members – attorneys-at-law practising one of the professions of public trust. Noticeable differences in judicial decisions regarding membership fees in the self-government of attorneys-at-law show that these issues remain topical and significant and need to be further examined.

Keywords: self-government of attorneys-at-law; membership fee; case law of administrative courts; provision of legal assistance

Abstrakt: Z przynależnością do samorządu zawodowego radców prawnych łączy się mający ustawowe umocowanie obowiązek uiszczania składki członkowskiej. Obowiązek ten nie jest wyrażony wprost, lecz wynika w sposób pośredni z regulacji ustawy o radcach prawnych. Zagadnienie składek członkowskich w samorządzie radcowskim było wielokrotnie rozpatrywane w orzecznictwie sądów administracyjnych. Sądy administracyjne analizowały zróżnicowane wątki odnoszące się do składki członkowskiej w samorządzie radcowskim, w tym dotyczące jej charakteru, ustalania jej wysokości oraz przyznawania ulg w jej ponoszeniu. Rozważaniami objęte zostały także m.in. skutki nieuiszczenia składek członkowskich, w tym skreślenie z listy radców prawnych oraz dopuszczalność i tryb dochodzenia należności z tytułu składek. Sądy administracyjne rozpatrywały również zagadnienia odnoszące się do zróżnicowanych aspektów w zakresie sfery podatkowej powiązanej ze składkami członkowskimi w samorządzie radców prawnych, w tym dopuszczalności odliczania składek poniesionych w czasie trwania aplikacji radcowskiej jako kosztu uzyskania przychodu. Sądy administracyjne poprzez swoje orzeczenia wywierają istotny wpływ na działalność organów samorządu radcowskiego oraz jego członków – radców prawnych wykonujących jeden z zawodów zaufania publicznego. Dostrzegalne zróżnicowanie w judykaturze w zakresach dotyczących składki członkowskiej w samorządzie radcowskim wskazuje, że zagadnienia te są nadal aktualne i istotne oraz zasługują na dalsze badanie.

Słowa kluczowe: samorząd radców prawnych; składka członkowska; orzecznictwo sądownoadministracyjne; świadczenie pomocy prawnej